

Colofon

Dit is een publicatie van het Ministerie van Economische Zaken.

's-Gravenhage, september 2008

Extra exemplaren kunt u bestellen via www.ez.nl of door te bellen naar 0800 - 8051.

Vormgeving:

Studio van Pelt, Amsterdam.

Informatie

Ministerie van Economische Zaken

Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC 's-Gravenhage
Telefoon: 0800 - 8051,
vanuit het buitenland: +31 77 4656767
Internet: www.ez.nl

Publicatienummer: 08ET15

ICT-Agenda 2008-2011

Publieksversie

	Voorwoord	2
	Inleiding	3
1	Wat wil Nederland op ICT-gebied en waarom?	5
1.1	De ambitie: Nederland is koploper in 2015	6
1.2	Hoe sluit deze ambitie aan bij de ontwikkelingen?	7
1.3	Van ambitie naar concrete acties: de ICT-bloem	8
2	Welke projecten hebben prioriteit?	11
2.1	eVaardigheden	12
2.2	Elektronische dienstverlening door de overheid: eOverheid	13
2.3	Op elkaar aansluiten van ICT-toepassingen (interoperabiliteit) en standaarden	16
2.4	Maatschappelijke domeinen en ICT	17
2.5	Diensteninnovatie en ICT	22
3	Welke onderwerpen staan al langer op de agenda?	23
3.1	Het fundament: infrastructuur en onderzoek	24
3.2	ICT-diensten: de rol van het MKB en van prosumenten	26
3.3	De betrouwbaarheid van ICT en de werking van de markt	27
4	Welke financiële middelen zijn er om de ICT-Agenda uit te voeren?	29
4.1	De middelen	30
4.2	Koppeling van middelen aan activiteiten uit de ICT-Agenda	31
5	Hoe organiseren we het?	33
5.1	Coördinatie binnen de overheid: hoe organiseren we het?	34
5.2	Samenwerking met de markt: welke initiatieven zijn er?	34
5.3	Uitvoering en rapportage: hoe controleren we de voortgang?	35
	Acties ICT-Agenda	37

Inhoudsopgave

Met veel plezier presenteer ik u de publieksversie van de ICT-Agenda 2008-2011. Met deze strategische agenda willen we als overheid bereiken dat Nederland ook in 2015 tot de internationale koplopers op ICT-gebied behoort. Nederland doet het op dit moment al goed op het terrein van ICT. Op internationale ranglijsten staan we al jaren in de top tien, vooral omdat onze ICT-infrastructuur uitstekend is. Om ook in de toekomst tot de top te behoren moeten we niet alleen goed blijven waar we dat al zijn, maar ook verbeteren waar we achterblijven. We lopen helaas achter als het gaat om het gebruiken van beschikbare mogelijkheden en diensten. Daarnaast vind ik het van belang dat Nederland ook in de digitale omgeving een exporteur van innovatieve producten en diensten is. Daartoe moet onze maatschappij zich sneller ontwikkelen dan de landen om ons heen. Nederland moet zich ontwikkelen tot een maatschappij die vaardig is met en voorop loopt in digitale dienstverlening en het gebruik van ICT. We kunnen dus niet op onze lauweren rusten.

In de eerste plaats wil ik daarom actie ondernemen om eVaardigheden te verbeteren. Ongeveer 10 % van onze bevolking kan niet gemakkelijk met de computer omgaan. Omdat steeds meer dienstverlening via internet beschikbaar is, doen zij zichzelf en de Nederlandse economie als geheel, tekort. Dat wil ik veranderen door aandacht

voor eVaardigheden te vergroten. Uiteindelijk is ICT gewoon een gereedschap voor mensen om bijvoorbeeld informatie op te zoeken of dingen te kopen. Het gaat mij er om dat we mensen helpen met dat gereedschap te kunnen werken en kansen te grijpen. Daarom vind ik het belangrijk extra aandacht te geven aan groepen die relatief minder vertrouwd zijn met ICT, zoals ouderen, allochtonen, laagopgeleiden en laaggeletterden.

In de tweede plaats wil ik aandacht vestigen op het gebruik van ICT door de overheid in haar relatie met de maatschappij. De overheid wil zich inspanssen voor betere dienstverlening en innovatie door gebruik van ICT. Bij het aankopen van ICT-producten en -diensten zal bijvoorbeeld zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van open standaarden. Daarmee wordt de concurrentie vergroot en worden bedrijven en overheden gestimuleerd om te innoveren en te ondernemen. Ook wil ik dat overheid en bedrijven samen oplossingen bedenken om ICT zo slim en eenvoudig mogelijk in te zetten. Of het nou gaat om het aanvragen van een vergunning, het verlenen van je paspoort of online winkelen: het moet voor iedereen te doen zijn!

Wat ik daarbij wil onderstrepen; als overheid kunnen we de ambitie niet in ons eentje realiseren. We hebben hierbij ook bedrijven en maatschappelijke organisaties nodig. Ik verwacht dat er met deze ICT-Agenda een sterke basis ligt voor een goede samenwerking. Het gaat om onze Nederlandse economie, daarbij gaat het vooral ook om mensen en het benutten van kansen. Zodat straks iedere inwoner van Nederland het genot, gemak en de goedkope producten kan ondervinden die mogelijk zijn door het gebruiken van ICT!

*Staatssecretaris van Economische Zaken
Frank Heemskerk*

Voorwoord

Inleiding

In 2015 is Nederland koploper op het gebied van ICT: dat is de ambitie van het kabinet. Het kabinet beschrijft deze ambitie in de ICT-Agenda 2008-2011. In deze agenda is uitgebreide aandacht voor alle lopende projecten. Daarnaast geeft het kabinet aan welke acties nodig zijn om de ambitie te behalen.

Digitalisering is een onafhankelijke internationale ontwikkeling. Het is belangrijk dat Nederland voorop meegaat in die ontwikkeling om haar positie als innovatief handels- en diensteland te houden. Daarvoor moet geïnvesteerd worden in nieuwe, vaak digitale, via het internet af te nemen, diensten. Ook door de overheid.

Er is de afgelopen tijd veel aandacht voor ICT-projecten bij de overheid die niet altijd opleveren wat vooraf werd verwacht. Bij iedere vernieuwing bestaat het risico van teleurstelling en mislukking. Om dit zoveel mogelijk te beperken, is het belangrijk te leren van eerdere mislukkingen en zorgvuldige besluiten te nemen. Het is zeker geen reden om het vernieuwen te stoppen. Wel zal vooraf en tijdens de uitvoering beter worden gestuurd op de haalbaarheid van de doelstellingen van grote ICT-projecten.

De samenvatting van de ICT-Agenda ...

Voor u ligt de publiekversie van de *ICT-Agenda 2008-2011*. Dit is een samenvatting van de ICT-Agenda 2008-2011, bedoeld voor burgers, bedrijven en (overheids)instellingen die interesse hebben in het ICT-beleid van het kabinet op hoofdlijnen. Wie in meer detail de agenda wil lezen kan deze downloaden of inzien op

www.ez.nl/Onderwerpen/Elektronische_communicatie/ICT_beleid/Rijksbrede_ICT_Agenda.

... wat staat erin?

De *ICT-Agenda 2008-2011* gaat over de plannen van het kabinet op het gebied van ICT.

De ambitie van het kabinet en de concrete actiepunten staan in hoofdstuk 1. De onderwerpen die prioriteit krijgen, staan uitgebreid beschreven in hoofdstuk 2. Het gaat dan om:

- eVaardigheden
- elektronische dienstverlening door de overheid
- interoperabiliteit en standaarden
- maatschappelijke domeinen en ICT
- diensteninnovatie en ICT

Hoofdstuk 3 gaat over onderwerpen die al langer aandacht van het kabinet krijgen. In hoofdstuk 4 en 5 staat vervolgens welke financiële middelen het kabinet ter beschikking stelt en hoe het de actiepunten uit de ICT-Agenda wil organiseren.

Als bijlage vindt u een opsomming van alle acties uit de ICT-Agenda.

1 Wat wil Nederland op ICT-gebied en waarom?

Nederland heeft een goede naam op het gebied van ICT. Het kabinet wil dat Nederland in 2015 zelfs een van de koplopers is op het gebied van ICT. Hoe sluit die ambitie aan bij de internationale ICT-ontwikkelingen? En welke concrete acties neemt het kabinet om deze ambitie waar te maken?

1.1 De ambitie: Nederland is koploper in 2015

Nederland heeft internationaal een goede naam op het gebied van innovatieve dienstverlening en basisvoorzieningen voor ICT. Ook exporteren we meer software dan we importeren. Om een exporteur van innovatieve producten en diensten te blijven, moet onze maatschappij zich sneller ontwikkelen dan de landen om ons heen. Nederland moet zich ontwikkelen tot een maatschappij die vaardig is met en voorop loopt in digitale dienstverlening en het gebruik van ICT. Dat is de ambitie van dit kabinet.

Deze positie als koploper levert de Nederlandse maatschappij een aantal voordelen op:

- **De dienstverlening verbetert.** We komen zo tegemoet aan de wensen van consumenten. Die eisen namelijk dat ze diensten kunnen afnemen van een zeer hoge kwaliteit, waar en wanneer ze maar willen.
- **De sociale participatie van mensen in de samenleving wordt hoger.** De mogelijkheden van mensen om met anderen te communiceren en informatie te delen nemen toe door diverse nieuwe, vaak via het internet beschikba-

re, toepassingen. De overheid wil hierin zelf een voorbeeldrol spelen, door de kwaliteit van elektronische dienstverlening voor burgers en bedrijven te verhogen en toegankelijk te zijn voor iedereen.

- **De arbeidsproductiviteit wordt hoger.** Dit is nodig om het hoofd te bieden aan maatschappelijke en demografische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de vergrijzing, meer vraag naar zorg en een dreigend tekort aan kwalitatief goede leerkrachten.

Meer dan ooit: de gebruiker centraal

Het is belangrijk dat gebruikers kunnen omgaan met ICT en digitale diensten, deze vertrouwen, waarderen en gebruiken om hun eigen welvaart en welzijn te bevorderen. Om deze situatie te bereiken, moeten ICT-toepassingen en -diensten meer dan op dit moment de behoeften van de gebruiker centraal stellen.

Om de genoemde ambitie te bereiken, werkt de overheid samen met bedrijven en individuele burgers, consumenten en werknemers. Het kabinet wil alle partijen enthousiast maken en stimuleren om mee te werken. Waar nodig en mogelijk neemt het daarin richtinggevend beslissingen.

1.2 Hoe sluit deze ambitie aan bij de ontwikkelingen?

Nederland staat niet alleen in de wereld en heeft maar beperkte invloed op internationale ontwikkelingen. Het is dan ook belangrijk om te bekijken welke internationale ontwikkelingen er zijn en hoe deze van invloed zijn op de Nederlandse samenleving en economie.

Ontwikkelingen richting 2015: een ICT-perspectief

Om een beeld te vormen van de ICT-mogelijkheden in 2015, kijken we eerst terug naar de ontwikkeling van 1995 tot nu.

Van 1995 ...

Wie in 1995 een telefoongesprek wilde voeren met een onbekende persoon of instantie, was aangewezen op een vaste telefoonaansluiting en een telefoonboek of de nummerinformatiedienst van de PTT. Wie informatie wilde hebben over een bepaald onderwerp, zocht in een encyclopedie of ging naar de bibliotheek. Wie iets wilde kopen buiten het standaardassortiment van de lokale winkel, moest telefonisch of fysiek op zoek naar een winkel die wél het gewenste product kon leveren. Wie zijn kenniskring wilde uitbreiden werd lid van een club en wie zijn mening breed wilde uitdragen werd lid van een politieke partij of probeerde via de krant of tv gehoord te worden.

... via 2008 ...

Nu zijn deze functies vaak ook via internet beschikbaar, zelfs mobiel. Winkel- en kantoor tijden spelen een steeds minder belangrijke rol voor de consument, burger en werknemer. Forums op internet zijn er om contacten aan te knopen, ervaringen te delen en een mening te verspreiden. Dienstverlening is veel beter aangesloten bij in-

dividuele keuzes en is onafhankelijk van tijd en plaats beschikbaar. De kosten ten slotte zijn enorm afgenomen. Een explosie aan ICT-ontwikkelingen heeft deze omslag mogelijk gemaakt en is blijvend van invloed op hoe wij samenleven, werken, consumeren en ons vermaken.

... naar 2015

In 1995 konden we ons moeilijk een beeld vormen van het leven van deze tijd. Zo is het ook moeilijk om een voorspelling te wagen aan het leven in 2015. We kunnen echter wel een aantal beelden schetsen:

- In 2015 heeft iedereen veel ervaring met digitale dienstverlening. Aanbieders weten beter wat gebruikers willen en consumenten krijgen producten en diensten die nóg beter aansluiten bij hun wensen en mogelijkheden. Veel diensten zijn 24 uur per dag digitaal beschikbaar en de consument bepaalt zelf wanneer hij ze gebruikt.
- Diensten zijn interoperabel: ze kunnen via verschillende netwerken en eindapparaten worden afgenomen.
- Er komt meer zorg op afstand (bijvoorbeeld consulten van dokters via internet). Daardoor gaan zorgverleners efficiënter met hun tijd om, krijgen meer mensen contact met een zorgverlener, blijven mensen langer zelfstandig wonen en besparen we kosten.
- Technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat ICT-apparatuur steeds minder stroom verbruikt. Bovendien regelen slimme energiemeters in de meterkasten van veel huizen zo efficiënt mogelijk het gebruik van stroom. Huishoudens en bedrijven die zelf stroom opwekken (via bijvoorbeeld een windmolen of zonnepanelen) leveren tegen vergoeding hun ongebruikte energie aan het elektriciteitsnet.
- Steeds meer mensen kunnen telewerken. Door ICT kunnen zij tijdens de spitsuren thuiswerken in plaats van aan te sluiten in de file. Dit heeft een groot effect op de mobiliteit.

Ontwikkelingen binnen Europa:

ICT op de agenda

Ook binnen Europa staat ICT hoog op de agenda. In het izo10-programma staan de grote beleidslijnen voor de informatiemaatschappij en media. Dit programma bevordert de innovatie, ondersteunt de economische groei en creëert meer en kwalitatief betere banen. Bijvoorbeeld door Europees aandacht te besteden aan e-skills (eVaardigheden), open standaarden, ICT en Energie-efficiency en de snelle implementatie van eOverheid. Allemaal onderwerpen die ook prioriteit zijn binnen het nationale ICT-beleid.

1.3 Van ambitie naar concrete acties: de ICT-bloem

Om de Nederlandse en Europese ambities waar te maken, moet er veel gebeuren. De belangrijkste projecten zijn verbeeld in een 'ICT-bloem'. Centraal in het hart van de bloem staat de gebruiker van digitale toepassingen en diensten. Dit kan een individu of een bedrijf zijn. In de bloemblaadjes staan de vijf onderwerpen die de komende jaren prioriteit hebben. In de bloempot staan de randvoorwaarden. Deze vormen de basis en krijgen al langer de aandacht van het kabinet.

Het hart van de bloem: de gebruiker centraal

Momenteel worden veel diensten nog ingericht naar de mogelijkheden van de aanbieder. Wat de gebruiker van deze diensten vindt, wordt pas later duidelijk. Het is dus belangrijk om de huidige dienstverlening te bekijken en opnieuw in te richten met de gebruiker als uitgangspunt. Het resultaat? Gebruikers zullen de dienst of het product veel hoger waarderen.

De bloemblaadjes: de prioriteiten ...

Het kabinet stelt de komende jaren vijf onderwerpen op ICT-gebied centraal.

... eVaardigheden

Steeds meer diensten worden digitaal aangeboden: zowel op het werk, als op school en in het privéleven kom je digitale diensten tegen. Het is belangrijk dat mensen voldoende vaardig zijn om deze digitale diensten af te nemen en de toepassingen te gebruiken. Dit verbetert hun welzijn en welvaart.

... elektronische dienstverlening door de overheid: eOverheid

De overheid werkt al enkele jaren aan het online beschikbaar stellen van informatie en diensten aan burgers en bedrijven. De invoering verloopt echter minder snel dan verwacht en ook het gebruik van de diensten blijft achter. De basale elektronische dienstverlening moet de komende jaren voor alle burgers en bedrijven beschikbaar komen.

... interoperabiliteit en standaarden

De gebruiker verwacht dat hij steeds meer diensten en toepassingen via verschillende kanalen kan afnemen. Om dit technisch te regelen, is het nodig dat toepassingen en diensten interoperabel zijn en daarvoor heb je (open) standaarden nodig.

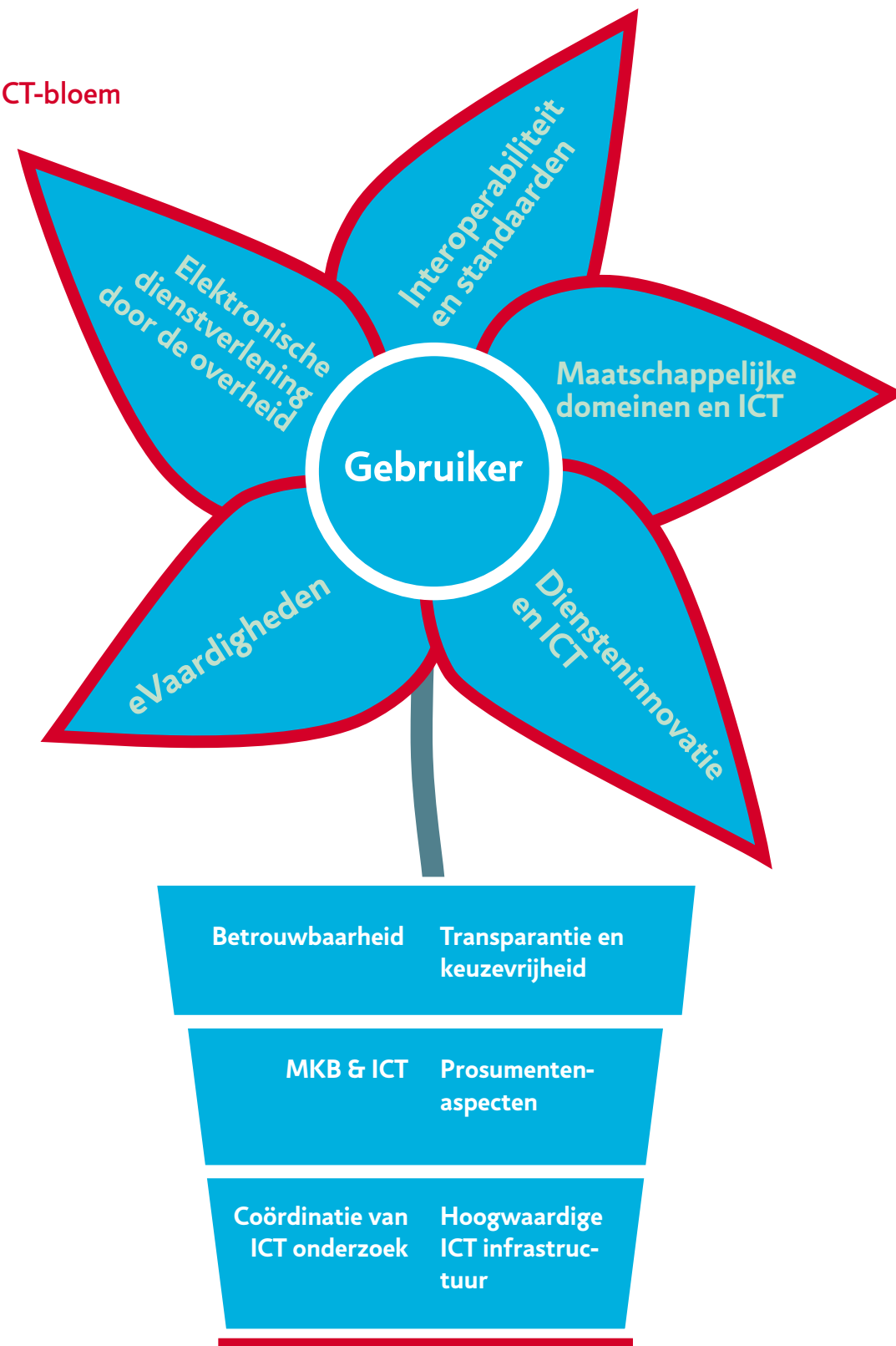
... maatschappelijke domeinen en ICT

Net als andere landen heeft Nederland te kampen met uitdagingen op gebieden als klimaatverandering, energievoorziening, veiligheid, mobiliteit, zorg en onderwijs. Kennis, innovatie door ICT en ondernemerschap kunnen volgens het kabinet een belangrijke bijdrage leveren aan de oplossing daarvan.

... diensteninnovatie en ICT

De dienstensector in Nederland biedt grote kansen tot groei en export. Dit komt doordat er steeds meer concurrentie is tussen diensten op

ICT-bloem

internationaal niveau. Het is dus belangrijk dat de dienstensector blijft innoveren. Door innovatie stijgt de arbeidsproductiviteit. En daarmee kunnen we in de toekomst ons niveau van welvaart behouden.

De bloempot: de ICT-basis ...

In de bloempot staan de onderwerpen waaraan het kabinet al een aantal jaar aandacht geeft en blijft geven.

... fundament van infrastructuur en ICT-onderzoek

Om koploper te worden in het ontwikkelen en gebruiken van ICT-toepassingen, heb je een goede infrastructuur nodig. Nederland heeft al een goede infrastructuur voor huishoudens, bedrijven en voor (wetenschappelijk) onderzoek. Het gebruik hiervan blijft nog achter, vooral bij huishoudens en het MKB. Daarvoor is dan ook veel aandacht.

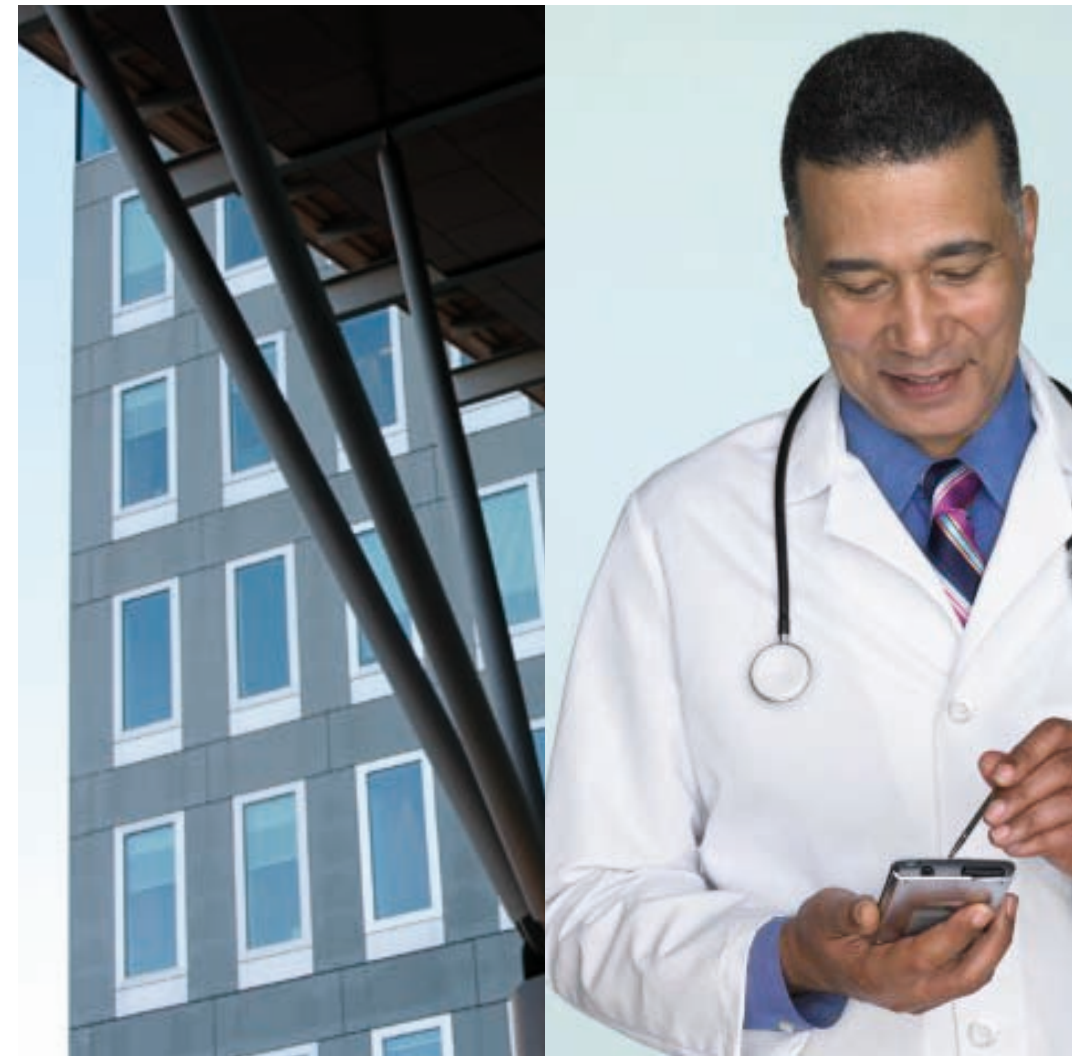
Innovatie van en met ICT kan niet zonder kennis. De overheid en het bedrijfsleven steken daarom veel geld in kennisontwikkeling. Het gaat om onderzoeken voor toepassingen op de korte termijn, maar ook om strategische kennis die pas over enkele jaren in producten en diensten terecht zal komen.

... diensten van en aan MKB en prosumenten

Het MKB is een belangrijke werkgever en er vindt veel innovatie plaats. Bovendien kan het MKB veel meer lokale informatie verstrekken aan gebruikers over voor gebruikers relevante zaken, zoals evenementen, aanbiedingen van producten en dergelijke. Het gebruik van ICT door MKB'ers neemt echter minder snel toe dan gewenst en verdient daarom aandacht van het kabinet. De opkomst van de prosument (consument die zelf ook producten maakt en aanbiedt) leidt bovendien tot nieuwe dynamiek in de markt van vraag en aanbod.

... betrouwbaarheid van ICT en werking van de markt

Het is belangrijk dat consumenten vertrouwen hebben in de netwerken, de aanbieders en de producten en diensten die worden geleverd. Daarom moeten de overheid, de gebruikers en aanbieders voorkomen dat ICT en persoonsgegevens die via ICT worden overgebracht worden misbruikt. Ten slotte is het belangrijk dat het aanbod, de prijs en de kwaliteit van telefonie, internettoegang en audiovisuele mediadiensten voldoende helder zijn. Gebruikers krijgen dan toegang tot diensten en kunnen veranderen van aanbieder zonder onredelijke voorwaarden of consequenties.

2 Welke projecten hebben _ prioriteit?

Nederland wil in 2015 dus koploper zijn in het gebruik van ICT en nieuwe digitale dienstverlening. Om dat voor elkaar te krijgen, stelt het kabinet prioriteiten: de bloemblaadjes uit de ICT-bloem. In dit hoofdstuk staan de belangrijkste onderwerpen op een rij. Wat houden de prioriteiten in? Waarom zijn ze zo belangrijk?

Bij iedere prioriteit staan enkele concrete voorbeelden in een kader. Een volledige lijst van op dit moment lopende en geplande initiatieven vindt u als bijlage bij deze tekst.

2.1 eVaardigheden

Steeds meer diensten worden digitaal aangeboden: zowel op het werk, als op school en in het privéleven kom je digitale diensten tegen. Het is belangrijk dat mensen voldoende vaardig zijn om deze digitale diensten af te nemen en de toepassingen te gebruiken. Dit verbetert hun welzijn en welvaart. Nederland heeft dus eVaardige mensen nodig. Dit zijn mensen die:

- de kennis en vaardigheden hebben om met ICT om te gaan;
- zich bewust zijn van de risico's en gevaren als zij digitale middelen gebruiken.

Waarom moet het niveau van eVaardigheden omhoog?

Ons land telt ongeveer 1,6 miljoen mensen die niet met de computer kunnen omgaan, en zij doen zichzelf tekort. De helft van hen verricht betaald werk en deze mensen zouden zo'n 250

euro per jaar meer kunnen verdienen als ze de eenvoudigste vaardigheden onder de knie krijgen. Het kabinet vindt het belangrijk om het niveau van eVaardigheden te verhogen:

- het versterkt de positie van de consument;
- het verhoogt de arbeidsproductiviteit van mensen;
- het versterkt de innovatie van producten en diensten;
- het vergroot de sociale samenhang tussen mensen;
- het vergroot de toegankelijkheid en het gebruik van online-overheidsinformatie en -diensten;
- het verbetert het functioneren en presteren van de overheid zelf.

Welke initiatieven zijn er al?

Volgens het kabinet zijn burgers en werkgevers zelf verantwoordelijk voor het verhogen van eVaardigheden. Het kabinet wil echter bij drie groepen een actieve rol spelen:

- mensen zonder basale eVaardigheden. Denk aan ouderen, allochtonen en laagopgeleiden;
- MKB'ers en werkgevers in grotere bedrijven;
- ambtenaren en bestuurders in alle overheidslagen.

De overheid haakt daarbij zo veel mogelijk aan bij bestaande initiatieven en programma's.

In de bijlage vindt u een uitgebreide lijst met acties en doelgroepen. Twee voorbeelden van projecten zijn *Digibewust* en het *Mediawijsheid Expertisecentrum*.

Digibewust

Het is belangrijk dat mensen zich bewust zijn van de mogelijke gevaren en risico's van het gebruik van digitale middelen, zoals e-mail en online betalen en wat zij er zelf aan kunnen doen om die middelen veilig te gebruiken. Daarom is er een programma opgesteld waarin mensen leren om bewust en verantwoordelijk om te gaan met digitale toepassingen: Digibewust. In dit programma werken de overheid en het bedrijfsleven samen.

Expertisecentrum Mediawijsheid

Het kabinet wil dat mensen al vroeg leren om bewust en verantwoord met televisie, internet en andere media om te gaan. Daarom komt er een expertisecentrum dat kinderen, jongeren, hun ouders én scholen hiermee gaat helpen. Het expertisecentrum bundelt kennis en activiteiten op het gebied van slim omgaan met media. Het centrum wordt fysiek ondergebracht bij het Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum en krijgt ook loketten in openbare bibliotheken.

2.2 Elektronische dienstverlening door de overheid: eOverheid

De overheid werkt al enkele jaren aan het online beschikbaar stellen van informatie en diensten aan burgers en bedrijven. De invoering verloopt echter minder snel dan verwacht en ook het gebruik van de diensten blijft achter. De basale elektronische dienstverlening moet de komende jaren voor alle burgers en bedrijven beschikbaar komen.

Waarom is elektronische dienstverlening nodig?

Dienstverlening van de overheid moet modern, professioneel en persoonsgericht zijn. Mensen mogen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. Ze willen namelijk zo min mogelijk rompslomp bij het afnemen van overheidsdiensten. Ook willen ondernemers efficiënter kunnen voldoen aan hun wettelijke verplichtingen.

Door ICT slim in te zetten, kan de overheid het aanbod van haar dienstverlening afstemmen op de behoeften van de burgers en bedrijven. Deze ontwikkeling wordt aangeduid met de term 'eOverheid': elektronische dienstverlening door de overheid.

Welke diensten levert de overheid?

Er bestaan talrijke initiatieven voor elektronische dienstverlening. Hieronder vindt u enkele voorbeelden van diensten aan burgers en bedrijven.

Diensten aan burgers

Het kabinet wil dat de dienstverlening aan burgers merkbaar verbetert. ICT speelt hierbij een belangrijke rol, bijvoorbeeld:

Welke initiatieven zijn er al?

In april is de eerste versie van www.mijnoverheid.nl live gegaan. Op deze site kunnen burgers inloggen met hun eigen gegevens. Zo kunnen zij zakendoen en informatie uitwisselen met de overheid. Wanneer en waar ze maar willen, snel en goedkoop en met weinig administratieve rompslomp. Via deze website wordt het bijvoorbeeld mogelijk om een kap- of bouwvergunning aan te vragen, belastingaangifte te doen of een uitkering aan te vragen. Daarnaast kunnen burgers zien hoe zij bij de overheid geregistreerd staan.

Burgers kunnen bij het digitale meldpunt www.lastvandeoverheid.nl individuele klachten over administratieve overlast melden. De overheid pakt het oplossen van de klacht op met degene die de klacht gemeld heeft.

Diensten aan bedrijven

Het kabinet vindt het belangrijk om de regeldruk bij ondernemers te verminderen. Daarvoor neemt zij onder andere de volgende acties:

Welke initiatieven zijn er al?

Samenhangende vergunningen worden waar mogelijk gebundeld en er komt een **eenmalige digitale aanvraagprocedure**. Een concreet voorbeeld is de omgevingsvergunning. Op dit moment moeten ondernemers verschillende vergunningen aanvragen voor wonen, ruimte en milieu. Vanaf 1 januari 2009 hoeven zij nog maar één vergunning aan te vragen: de omgevingsvergunning.

Sinds 1 januari 2008 geeft de overheid via www.antwoordvoorbedrijven.nl gestructureerd informatie aan bedrijven via internet, mail, telefoon en chat. Antwoord© voor bedrijven wordt de komende tijd verder uitgebreid met meer branchegerichte informatie, het Algemene Meldpunt Regeldruk voor ondernemers en steeds meer toepassingen, zoals omzetbelasting, inschrijving in het Handelsregister en informatie over subsidies.

Elektronisch factureren. Het kabinet wil graag dat bedrijven hun facturen elektronisch aan de overheid kunnen sturen. Daarom schept het randvoorwaarden die overheidsorganisaties in staat stellen hier eenvoudig mee te starten.

Wat is nodig voor een goede elektronische dienstverlening?

Voor een goede elektronische dienstverlening is een goede basisinfrastructuur onmisbaar. En om tot nóg betere resultaten te komen, versterkt het kabinet de regie op de elektronische dienstverlening. Ook bevordert het kabinet dat het bedrijfsleven en overheidsinstanties gegevens uitwisselen.

Een goede basisinfrastructuur van de eOverheid ...

De overheid wil de dienstverlening verbeteren en de regeldruk bij ondernemers verminderen. Het is belangrijk dat alle overheidsinstanties zich hiervoor klaarmaken en de bouwstenen van de eOverheid – dat zijn basisonderdelen van de infrastructuur voor digitale dienstverlening – toepassen in hun eigen organisatie. Welke initiatieven neemt de overheid om dit te bereiken?

Welke initiatieven zijn er al?

Het moderniseren van de Gemeentelijke Basisadministratie personen (mGBA). Dit moet leiden tot een efficiënte en betrouwbare manier voor het invoeren, opslaan, beheren en verstrekken van persoonsgegevens.

Voor het gebruik van verschillende elektronische overheidsdiensten is het handig dat bedrijven natuurlijke en niet-natuurlijke personen kunnen machtigen. Om dit mogelijk te maken is in juli 2007 bij ICTU het Gemeenschappelijke MachtigingsVoorziening programma van start gegaan.

... vraagt om een stevige regie ...

De commissie-Postma/Wallage geeft in haar rapport *Het uur van de waarheid* aan dat veel bestuurders het belang van elektronische dienstverlening niet zien. Volgens de commissie is die urgentie er echter wel degelijk. Het kabinet vindt elektronische dienstverlening zó belangrijk dat het een stevige regie wil voeren op de uitvoering van de plannen. Dat betekent dat het in 2008 met de andere overheden en uitvoeringsorganisaties een gezamenlijk Actieprogramma Beter Dienstverlening wil afspreken. De gemeenschappelijke infrastructuur in dit programma wordt verplicht. Speciale i-teams ondersteunen gemeenten bij de invoering van digitale dienstverlening.

... en uitwisseling tussen overheid en bedrijven

Het bedrijfsleven wil graag gebruik kunnen maken van bestaande eOverheidsvoorzieningen. Op dit moment wordt bekeken of bijvoorbeeld de DigID, het BurgerServiceNummer (BSN) en Geo-informatie uitgewisseld kunnen worden.

2.3 Op elkaar aansluiten van ICT-toepassingen (interoperabiliteit) en standaarden

De gebruiker verwacht dat hij steeds meer diensten en toepassingen via verschillende kanalen kan afnemen. Om dit technisch te regelen, is het nodig dat toepassingen en diensten 'interoperabel' zijn. Als een dienst interoperabel is, kan de consument de dienst via verschillende netwerken en eindapparaten afnemen. Bijvoorbeeld via internet, de telefoon of via mobiel internet. Het wordt makkelijker om interoperabiliteit te bereiken door de achterliggende techniek te standaardiseren.

Wat is de rol van de overheid?

De overheid zal de komende jaren alleen selectief richting de markt optreden op terrein van interoperabiliteit. Dat wil zeggen alleen wanneer marktpartijen er zelf niet uitkomen en er behoefte is aan een rol van de overheid. Wel bevoor-

deren het kabinet en de Tweede Kamer via het programma Nederland Open in Verbinding het gebruik van open standaarden en open-source-software binnen de overheid en de (semi-)publieke sectoren. Bij het aanschaffen van ICT-producten zijn open standaarden de norm en bij gelijke geschiktheid heeft open-source-software de voorkeur.

Digitale duurzaamheid

Het wordt steeds belangrijker om digitale informatie en diensten over verschillende toepassingen met elkaar te kunnen delen, ook op langere termijn. Dit heet digitale duurzaamheid. Ook moet in onze kenniseconomie informatie snel en efficiënt te vinden zijn. Overheden en instellingen als universiteiten en bibliotheken pakken gezamenlijk hun verantwoordelijkheid voor duurzame toegankelijkheid en beschikbaarheid van informatie op.

Welke initiatieven zijn er al?

Samen met de overheid en instellingen onderzoeken de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief welke technische mogelijkheden er zijn op het gebied van eDepot. Universiteiten, bibliotheken en overheden hebben namelijk vaak een groot (fysiek) archief en willen dit graag digitaal beschikbaar maken. Zij hebben hun krachten gebundeld in de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD) met als doel om duurzame digitale toegankelijkheid van data te waarborgen. De NCDD sluit zich ook aan bij een vergelijkbaar Europees initiatief.

2.4 Maatschappelijke domeinen en ICT

Net als andere landen heeft Nederland te kampen met uitdagingen op gebieden als klimaatverandering, energievoorziening, veiligheid, mobiliteit, zorg en onderwijs. Kennis, innovatie door ICT en ondernemerschap kunnen volgens het kabinet een belangrijke bijdrage leveren aan de oplossing daarvan.

Zorg

De belangrijkste knelpunten in de zorg zijn de toenemende vergrijzing, de druk op de arbeidsmarkt en de medische informatie-uitwisseling. Om deze problemen het hoofd te bieden, is innovatie en de inzet van ICT onmisbaar.

Een goede informatie-uitwisseling ...

Een belangrijk knelpunt in de zorg is de informatie-uitwisseling. Door gebrek aan informatie of onjuiste informatie wordt helaas niet altijd optimale zorg verleend. Bekende voorbeelden zijn:

- verschillende artsen of apotheken verstrekken medicijnen die niet op elkaar zijn afgestemd;
- waarnemend huisartsen hebben problemen met het stellen van een correcte diagnose.

Op dit moment wordt daarom het Elektronisch Patiëntendossier (EPD) ontwikkeld. Dat is een landelijk systeem waarmee zorgverleners medische gegevens veilig en betrouwbaar kunnen delen.

... behoefte aan innovatie ...

Een ander aandachtspunt in de zorg is de behoefte aan innovatie. Nieuwe methodes en mogelijkheden om ziekten te behandelen, ontwikkelen zich steeds sneller. Ook is innovatie nodig om de gevolgen van vergrijzing voor een groeiende zorgvraag op te vangen. Nieuwe technologieën zoals biotechnologie, nanotechnologie en

regeneratieve geneeskunde spelen hierbij een steeds belangrijkere rol. Slim gebruik van ICT is bij al deze innovaties een belangrijke motor voor de ontwikkeling.

... en informatie-uitwisseling over landsgrenzen heen

Zeker in de zorgsector is het van belang dat informatie over patiënten ook over de landsgrenzen heen kan worden uitgewisseld. Nederland neemt daarom samen met twaalf Europese landen deel aan een pilot voor de uitwisseling van een patiëntensamenvatting en informatie over het medicijngebruik van de patiënt.

Onderwijs

Eén van de belangrijkste uitdagingen in het onderwijs is het kwantitatieve en kwalitatieve lerarentekort. Het kabinet onderzoekt samen met het onderwijs, het bedrijfsleven en de wetenschap welke ICT-innovaties en de bijbehorende eVaardigheden een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van het lerarentekort, het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijsdomein en het verhogen van de opleidingsgraad van de beroepsbevolking.

Welke initiatieven zijn er al?

Op dit moment wordt de **Maatschappelijke innovatieagenda Onderwijs** voorbereid. Hierin staan concrete voorstellen om de belangrijkste knelpunten in het onderwijs op te pakken. Bijvoorbeeld: bevorderen van het ontwikkelen en gebruik van digitaal lesmateriaal, opleiden van docenten om hiermee te werken en het ontwikkelen van moderne leermiddelen als bijvoorbeeld digitale schoolborden. Dit alles maakt het onderwijs aantrekkelijker, maakt leerlingen en studenten eVaardiger en verhoogt de aantrekkelijkheid van het leraarschap.

Deze ontwikkelingen krijgen een extra stimulans doordat met ingang van het schooljaar 2009-2010 in het voortgezet onderwijs de **ouders niet langer de kosten voor schoolboeken en andere 'verplichte' lesmaterialen betalen**. Hiermee worden de kosten voor ouders met schoolgaande kinderen aanzienlijk lager, krijgen scholen meer vrijheid in hun leermiddelenbeleid en zal de markt voor educatieve uitgaven mogelijk veranderen. De stichting Kennisnet voert in 2008 en 2009 in opdracht van OCW een programma uit om het gebruik van bestaand digitaal lesmateriaal in de lessen te bevorderen.

Een ander voorbeeld is het **Elektronisch LeerDossier (ELD)**. Professionals in de klas kunnen het ELD gebruiken bij de begeleiding van leerlingen. Als een leerling dan verandert van klas of school, is toch een 'doorlopende leerlijn' mogelijk. Er is ook afstemming met de Jeugdgezondheidszorg om ervoor te zorgen dat de gegevens ook daarmee uitgewisseld kunnen worden.

Cultuur

De laatste jaren vindt er veel innovatie plaats in de culturele wereld. Dit komt door het toenemend economisch belang dat verschillende partijen aan de creatieve bedrijfstakken en cultuursector hechten. In de noordelijke Randstad bijvoorbeeld wordt ruim tien procent van de economie gedragen door de creatieve sector, met een zwaartepunt voor media en ICT. Ook de gamingsector is wereldwijd sterk in ontwikkeling. In Nederland is er naast de commerciële sector een aanzienlijk netwerk van organisaties, bedrijven en opleidingen actief op het breukvlak van digitale media en (toegepaste) kunst, cultuur, publiek debat, voorlichting en educatie.

Welke initiatieven zijn er al?

Partijen in de erfgoedsector ontwikkelen een **Digitale Collectie Nederland** die garandeert dat ons erfgoed duurzaam toegankelijk blijft. Ook voor openbare bibliotheken en de publieke omroep speelt de veranderende technologie een belangrijke rol. Een recente studie wijst op het **belang van digitale bibliotheekdiensten die zich meer richten op het veranderende consumentengedrag**. De Centrale Discotheek Rotterdam geeft het voorbeeld met gepersonaliseerde digitale diensten voor muziek en informatie over muziek.

Deze nationale ontwikkelingen gaan gelijk op met het streven om een **European Digital Library (EDL)** op te richten. Hierin wordt erfgoed uit bibliotheken, musea en archieven bij elkaar gebracht en digitaal toegankelijk gemaakt. De Koninklijke Bibliotheek in Den Haag speelt hierin een voortrekkersrol.

In de kunsten spelen nieuwe media een belangrijke rol in **artistieke vernieuwing** en bij de **verbinding met andere maatschappelijke sectoren**. Ontwerpers en andere creatieve beroepen worden betrokken bij innovatieve ICT-toepassingen in onderwijs, volksgezondheid en veiligheid. In de komende jaren komt meer aandacht voor onderzoek, experiment en vernieuwing door nieuwe media-instellingen. Ook wordt het **Virtueel Platform** tot instituut voor nieuwe media omgebouwd.

Veiligheid

Veiligheid en ICT kun je op twee manieren interpreteren. Het gaat hier om ICT-toepassingen die de veiligheid bevorderen. Het gaat dus niet om de veiligheid van de ICT zelf; die komt in paragraaf 4.3 aan bod. Het veiligheidsdomein in Nederland kan nog veel baat hebben van innovatie met ICT. Belangrijkste uitdaging voor het veiligheidsdomein is het effectief en efficiënt zorgen voor veiligheid, waarbij de kwaliteit ook hoog moet zijn en de toegankelijkheid verzekerd.

De op veiligheid gerichte overheidsdiensten hebben in dit verband de behoefte om drie onderwerpen gezamenlijk op te pakken:

- het optreden in netwerken van verschillende samenwerkende diensten. Daarvoor is goede informatie-uitwisseling cruciaal.
- het beschermen van personen, vooral van hulpverleners.
- realistisch opleiden en trainen, onder andere door gebruik te maken van simulaties en 'serious gaming'.

Welke initiatieven zijn er al?

Voor veiligheidsproducten zoals bijvoorbeeld camera's zijn er nog weinig **open standaarden**. Het kabinet vindt dat deze beschikbaar moeten komen. Dan wordt het mogelijk om software van verschillende leveranciers met elkaar te koppelen. Bovendien kunnen gebruikers dan in de toekomst ook wisselen van leverancier zonder dat systemen hoeven te worden vervangen. Ook voor leveranciers biedt dit mogelijkheden doordat nieuwe deelsystemen relatief eenvoudig te integreren zullen zijn met bestaande systemen.

Daarnaast wordt er gewerkt aan de **standaardisatie van de ICT-netwerken van de publieke veiligheidsdiensten**. Op die manier kunnen politie, brandweer, Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en andere veiligheidspartners eenvoudig ICT-toepassingen en diensten met elkaar uitwisselen.

Een ander voorbeeld is **situational awareness**. Dit houdt in dat veiligheidsmensen tijdens hun werk informatie krijgen om beter voorbereid te zijn op incidenten waarmee zij geconfronteerd zullen worden. Bijvoorbeeld via een PDA (Personal Digital Assistant). Hiermee kunnen ze op een snelle en eenvoudige manier gegevensbestanden raadplegen of visuele informatie krijgen over de plaats van het incident. Die informatie is bijvoorbeeld via camerasystemen beschikbaar. Hierdoor verbetert de dienstverlening aan de burger (sneller/minder vergissingen) en vereenvoudigt de onderlinge samenwerking tussen de diensten.

Ook zijn er initiatieven op het gebied van **waarneming, detectie, identificatie en authenticiteit**. Denk bijvoorbeeld aan het verkennen van incidentlocaties met een onbemand vliegtuig of robotachtige voertuigen. Maar ook aan (intelligent) cameratoezicht waarbij beeldanalyse wordt toegepast. Daardoor is gerichte politie-inzet mogelijk.

Energie en milieu

Milieu en energiegebruik staan hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. ICT speelt hier op twee manieren een belangrijke rol:

- ICT als *probleem*: toenemend ICT-gebruik leidt tot toenemend energiegebruik en bijkomende afvalproblemen.
- ICT als *oplossing*: ICT biedt juist kansen om energie- en milieuvraagstukken te helpen oplossen.

ICT als probleem ...

Het elektriciteitsgebruik van ICT-apparatuur (computers, beeldschermen, printers, tv's, dvd-spelers, gameconsoles) was in 2006 ruim zeven procent van het totale elektriciteitsverbruik in Nederland. Dit is ongeveer hetzelfde als het totale elektriciteitsverbruik van twee miljoen huishoudens. Uit een voorspelling tot het jaar 2020 blijkt dat dit aandeel stijgt tot zo'n tien procent van het totale elektriciteitsverbruik in Nederland.

... en als oplossing

ICT-toepassingen zorgen ervoor dat energiegebruikende apparatuur slimmer op de wensen van de gebruiker wordt afgestemd. Daarmee daalt de totale energievraag. Een voorbeeld zijn slimme meters. De verwachting is dat slimme meters een flinke bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van decentrale vraag-aanbod-systemen. Consumenten kunnen dan thuis de afweging maken of zij energie die ze bijvoorbeeld met zonnepanelen hebben opgewekt zélf gebruiken of verkopen op het elektriciteitsnet.

Mobiliteit

Mobiliteit is in Nederland om veel redenen een punt van aandacht. Logistiek en transport zijn in ons handelsland belangrijke economische sectoren. De filedruk en daarmee samenhangende economische en milieuvraagstukken hebben maatschappelijk en politiek veel aandacht. ICT-toepassingen als proactief verkeersmanagement en satellietnavigatie kunnen veel betekenen om

de mobiliteit van mensen en de bereikbaarheid van steden en andere economische centra te verbeteren. Tegelijkertijd wordt het milieu dan meer ontzien.

Werk en inkomen

De sector werk en inkomen heeft al een grote stap gezet in het digitaal maken van de processen van uitkeringsaanvraag en inschrijving bij CWI. De nadruk ligt op de uitbreiding van de gegevensset eenmalige uitvraag, de verdere uitbreiding van bronnen en de doorontwikkeling van e-formulieren.

Welke initiatieven zijn er al?

Wet eenmalige gegevensuitvraag. Deze wet regelt dat burgers die een beroep doen op de keten van Werk en Inkomen (bijvoorbeeld voor het aanvragen van een uitkering) slechts een keer dezelfde gegevens hoeven te verstrekken aan bijvoorbeeld het CWI, het UWV of de gemeentelijke sociale dienst. Deze organisaties moeten de gegevens vervolgens aan elkaar beschikbaar stellen.

Digitaal Klantdossier (DKD). Dit is een virtueel dossier waarin klantgegevens van de organisaties en van externe bronnen worden samengebracht. Aan het DKD worden diensten gekoppeld zoals de inschrijving als werkzoekende en het aanvragen van een uitkering WW en WWB.

Deze twee initiatieven worden de komende periode doorontwikkeld.

2.5 Diensteninnovatie en ICT

De dienstensector in Nederland biedt grote kansen tot groei en export. Dit komt doordat er steeds meer concurrentie is tussen diensten op internationaal niveau. Het is dus belangrijk dat de dienstensector blijft innoveren. Door innovatie stijgt de arbeidsproductiviteit. En daarmee kunnen we in de toekomst ons niveau van welvaart behouden.

Welke acties neemt de overheid?

Om deze kansen te kunnen verzilveren, wil het kabinet de innovatie van diensten door ICT-toepassingen stimuleren. Samen met de markt bekijkt het kabinet hoe dit kan worden aangepakt. Kansrijke dienstensectoren zijn de financiële dienstverlening en de multimediasector. Naar andere sectoren wordt nog gekeken.

In 2010 wordt het tweeverjaars World Congress on Information Technology in Nederland georganiseerd. Dit vormt een mooie gelegenheid om

de mogelijkheden van ICT te etaleren. De ICT-branche in Nederland, de rijksoverheid en de gemeente Amsterdam werken inmiddels hard aan de concrete invulling van dit congres.

3 Welke onderwerpen staan al langer op de agenda?

Het kabinet heeft een aantal projecten als speerpunt benoemd: de bloemblaadjes uit de ICT-bloem. Enkele andere onderwerpen staan al langer op de agenda. Deze staan in de bloempot genoemd en vormen de basis. Het gaat om de ICT-infrastructuur en onderzoek, om de rol van het MKB en prosumenten en de betrouwbaarheid van ICT en de werking van de markt.

3.1 Het fundament: infrastructuur en onderzoek

Om koploper te worden in het ontwikkelen en gebruiken van ICT-toepassingen, heb je een goede infrastructuur nodig. Nederland heeft al een goede infrastructuur voor huishoudens, bedrijven en voor (wetenschappelijk) onderzoek. Het gebruik hiervan blijft nog achter, vooral bij huishoudens en het MKB. Daarvoor is dan ook veel aandacht.

Innovatie en duurzame economische groei kunnen niet zonder kennis. De overheid en het bedrijfsleven steken daarom veel geld in kennisontwikkeling. Het gaat om onderzoeken voor toepassingen op de korte termijn, maar ook om strategische kennis die pas over enkele jaren in producten en diensten terecht zal komen.

Nederland heeft een goede ICT-infrastructuur ...

Nederland heeft internationaal gezien een ijzersterke ICT-basisinfrastructuur. Na Denemarken heeft Nederland het hoogste aantal breedbandaansluitingen per honderd inwoners, en daar wordt steeds beter gebruik van gemaakt. Op de markt voor ICT-infrastructuren bestaat concurrentie tussen verschillende typen netwerken (ADSL, kabel, mobiele technologieën en glasvezel). Met uitzondering van de kabel is er ook concurrentie tussen aanbieders op een infrastructuur. Kortom, de markt werkt over het algemeen goed, de OPTA houdt daarop toezicht, en de overheid ziet geen bijzondere rol voor zichzelf.

Dit ligt anders voor de ICT-netwerken voor (wetenschappelijk) onderzoek. In steeds meer wetenschappelijke disciplines hangen baanbrekende resultaten af van de beschikbaarheid van (super)rekencapaciteit, grote dataopslagsystemen, zeer breedbandige verbindingen, zoeksystemen en gespecialiseerde kennis over het gebruik van deze middelen. Een goede nationale ICT-onderzoeksinfrastructuur is daarom onmis-

baar voor onderzoekers. Daar wil de overheid een actieve rol in spelen.

... en wil de samenhang tussen ICT-onderzoeksinfrastructuren versterken

eScience is een nieuwe ontwikkeling in de wetenschap. Het betekent dat onderzoekers uit verschillende disciplines en op verschillende locaties samenwerken in een 'virtueel laboratorium'. Toegang tot state of the art ICT-infrastructuren is daarbij noodzakelijk.

Nederland wil graag bijdragen aan de ontwikkeling van eScience. SURFnet speelt daarin een belangrijke rol. SURFnet is een netwerk voor onderzoekers bij universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten en bedrijven, dat internationaal gezien tot de snelste en meest innovatieve wordt gerekend. Tot eind 2008 is er subsidie beschikbaar zodat SURFnet kan investeren in innovaties die het netwerk vooraanstaand houden. Op dit moment bekijken de betrokken departementen en de stakeholders hoe na 2008 SURFnet als state of the art netwerk kan worden behouden.

Daarnaast zijn er plannen om in Europa supernodes te ontwikkelen. Dit zijn een soort supercomputerknooppunten die een enorme rekenkracht hebben. Deze rekenkracht wordt gebruikt voor bijvoorbeeld wetenschappelijk onderzoek in de astronomie en het klimaatonderzoek. Steeds vaker ook gebruiken bedrijven die rekenkracht bij de productie van nanotechnologie, medicijnen en meer doorsnee producten als chips en luiers.

Amsterdam is op dit moment al een ICT-knooppunt en kan misschien uitgroeien tot een superknooppunt. Daar moet dan veel geld in worden geïnvesteerd. De overheid bekijkt samen met de gemeente, het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten of dit wenselijk en financieel haalbaar is.

Er is veel ICT-onderzoek nodig ...

Om de prioriteiten uit de ICT-Agenda uit te kunnen voeren, is kennis nodig. Deze kennis is deels al beschikbaar, komt deels voort uit de ervaring die nu in de praktijk wordt opgedaan en betreft deels nieuwe kennis die uit onderzoek moet komen. Het gaat om onderzoeken voor toepassingen op de korte termijn, maar ook om strategische kennis die pas over enkele jaren in producten en diensten terecht zal komen.

... en dat vraagt aandacht en een goede regie

In 2004 is ICTRegie opgericht. Dit orgaan heeft als doel om de Nederlandse innovatiekracht te vergroten door ICT. De opdracht van ICTRegie loopt tot eind 2009. Een commissie bekijkt op dit moment hoe de coördinatie van ICT-onderzoek en -innovatie na die tijd wordt ingericht en welke partijen daarin een rol hebben te vervullen. Daarbij wordt breder gekeken dan de rol van ICTRegie, ook andere ICT-gremia worden onder de loep genomen.

ICTRegie heeft ICT-innovatieplatforms (IIP's) opgezet. Daarin worden onderzoekers, bedrijven en gebruikers bij elkaar gebracht. Dit gebeurt op ICT-gebieden waar wetenschappelijke, economische of maatschappelijke kansen liggen, zoals creatieve industrie, intelligente communicatie en de veiligheid van infrastructuren en diensten. De IIP's formuleren ook Strategische Onderzoeksagenda's, die samen het Nationaal Innovatie Initiatief (NI³) vormen.

Ten slotte is het ook belangrijk om aandacht te schenken aan het op peil houden van het niveau van kennisontwikkeling in Nederland. Dat is nodig om te kunnen blijven aansluiten op internationale ontwikkelingen. Alleen dan kunnen we de prioriteiten uit de ICT-Agenda waarmaken en komen er ook in de toekomst voldoende goed opgeleide ICT'ers beschikbaar.

3.2

ICT-diensten: de rol van het MKB en van prosumenten

Mensen zoeken op internet vaak naar lokale informatie. Ze bekijken bijvoorbeeld welke evenementen er zijn en hoe ze daarvoor kaartjes kunnen bestellen. Ze zoeken welke lokale winkelier een bepaald product in zijn assortiment heeft. Of ze achterhalen de openingstijden van een pretpark of museum. Steeds meer van deze informatie is online te vinden.

Binnen het MKB blijven veel mogelijkheden onbenut ...

Een groot deel van deze informatie staat echter nog niet online. Vooral binnen het MKB zijn er nog veel mogelijkheden voor actuele online-informatie en -diensten. Als het MKB deze mogelijkheden benut, krijgt de economie een belangrijke impuls.

... daarom focus op stimuleren ICT-toepassingen

De overheid stimuleert ICT-toepassingen binnen het MKB met het programma *Nederland Digitaal in Verbinding*. MKB-ondernemers kunnen via seminars over aansprekende thema's, interactieve workshops en adviezen de kansen van digitale samenwerking beter benutten. Ook wordt ieder jaar de 'Broos van Erp aanmoedigingsprijs' uitgereikt. Deze prijs is bestemd voor een succesvolle, startende ondernemer uit het MKB, die een zakelijke en innovatieve toepassing op het gebied van nieuwe informatietechnologie op de markt zet.

Ten slotte wordt ook in de *Digibewust*-campagne aandacht geschonken aan hoe het MKB veilig gebruik kan maken van internet.

Consumenten krijgen actieve rol bij media-uitingen ...

Consumenten beschikken in de digitale omgeving steeds vaker over dezelfde productiemiddelen als producenten. Daarom zijn bijvoorbeeld media-uitingen niet langer het domein van professionals en mediabedrijven. Dit verschijnsel wordt ook wel aangeduid als de verandering van consument naar prosument (een samenstelling van consument en producent). Voorbeelden zijn: weblogs, Wikipedia, YouTube en Flickr.

... en dat biedt mogelijkheden voor bedrijven en overheid

Een andere term die bij deze ontwikkeling hoort, is *User Generated Content* (UGC). UGC biedt mogelijkheden voor bedrijven en de overheid. UGC kan namelijk zorgen voor:

- *directe* inkomstenstromen: inkomsten uit advertenties, inkomsten uit kansspelen.
- *indirecte* inkomstenstromen voor bedrijven: UGC-platforms worden ingezet om de relatie tussen klant en aanbieder authentieker, vriendelijker of interactiever te maken.
- kostenbesparingen in productie: uitgevers maken reisboeken en restaurantgidsen die deels of volledig zijn samengesteld uit beoordelingen van onlinegebruikers. In deze variant zijn er ook financiële kansen voor de consument.

Ten slotte biedt ook de ontwikkeling van sociale netwerksites en virtuele werelden nieuwe mogelijkheden. Die zorgen voor nieuwe vormen van interactie tussen burgers onderling, maar mogelijk ook tussen burgers en de overheid. De impact hiervan wordt op dit moment onderzocht.

3.3

De betrouwbaarheid van ICT en de werking van de markt

Het is belangrijk dat consumenten vertrouwen kunnen hebben in de netwerken, de aanbieders en de producten en diensten. De overheid, de gebruikers en aanbieders moeten voorkomen dat ICT en (persoons)gegevens die via ICT worden overgebracht worden misbruikt. Ten slotte

is het belangrijk dat het aanbod, de prijs en de kwaliteit van telefonie, internettoegang en audiovisuele mediadiensten voldoende helder zijn. Gebruikers krijgen dan toegang tot diensten en kunnen veranderen van aanbieder zonder onredelijke voorwaarden of consequenties.

ICT moet betrouwbaar zijn

Als consumenten geen vertrouwen hebben in ICT, zullen ze het niet gebruiken. Daarom is betrouwbaarheid een belangrijk aandachtspunt. Hieronder staan twee voorbeelden.

Welke initiatieven zijn er al?

Persoonlijke data

Door ICT wordt het steeds gemakkelijker om data te verwerken, dus ook persoonlijke data. Het risico hiervan is dat deze data voor andere doelen gebruikt worden dan de bedoeling is. Maar het kan ook leiden tot nieuwe mogelijkheden, zoals op maat gesneden dienstverlening. Aanbieders bekijken dan bijvoorbeeld waar hun klanten zich bevinden en geven via mobiele telefoon ov-informatie of aanbiedingen van lokale winkeliers door. Het is daarbij wel belangrijk om ieder keer af te wegen of de privacy in het geding is en hoe hiermee moet worden omgegaan.

Elektronische herkenning

Om veilig gebruik te maken van elektronische diensten, wordt er vaak gevraagd om een gebruikersnaam, wachtwoord, pincode of elektronisch hulpmiddel. Hiermee vindt herkenning plaats van de gebruiker. Mensen vergeten wachtwoorden echter vaak, de hulpmiddelen zijn lastig in gebruik en omdat veel diensten een eigen herkenningsmiddel hebben dreigt een 'digitale sleutelbos'. Op dit moment worden afspraken gemaakt over hoe overheid en bedrijven slimmer met herkenning kunnen omgaan en eventueel elkaars middelen kunnen gebruiken.

De markt functioneert goed ...

De markt van ICT-producten is erg dynamisch. De mogelijkheden, diensten en prijzen veranderen snel. In deze markt moeten gebruikers toch hun keuzes maken.

... als consumenten weten waarvoor ze kiezen

Consumenten kunnen alleen goed kiezen als zij weten waarvoor ze kiezen. Zij moeten zicht hebben op welke diensten tegen welke kosten te krijgen zijn. Daarbij gaat het ook om de kwaliteit van de infrastructuur en van de dienst, het niveau van de klantenservice, de bereikbaarheid van de helpdesk en de manier waarop eventuele geschillen worden opgelost.

... als consumenten echte keuzevrijheid hebben

Als het aanbod transparant is en de informatie volledig, juist, overzichtelijk en goed vergelijkbaar, is het vervolgens belangrijk om te voorkomen:

- dat mensen moeilijk kunnen overstappen naar een andere partij door onredelijke voorwaarden en langdurige verplichtingen;
- dat mensen tijdelijk worden afgesloten van communicatiediensten wanneer ze overstappen naar een andere partij.

... en als consumenten vertrouwen hebben in de markt

Zonder vertrouwen zullen consumenten minder geneigd zijn nieuwe producten en diensten te proberen. Kiezen gaat altijd gepaard met onzekerheid en risico's. Het is dus belangrijk dat consumenten het vertrouwen hebben dat:

- deze risico's beperkt en overzichtelijk zijn;
- de aangeboden producten en diensten aan minimum kwaliteits- en veiligheidseisen voldoen;
- zij beschermd zijn tegen oneigenlijk gebruik en misleiding;
- zij eenvoudig hun recht kunnen halen als er een klacht of verschil van mening is met de aanbieder.

Welke initiatieven zijn er al?

Via www.consuwijzer.nl biedt de Consumentenautoriteit informatie aan consumenten over hun rechten en plichten op gebied van consumentenbescherming. Voor de Consumentenautoriteit, OPTA en de NMa bieden vragen en klachten die vaker bij ConsuWijzer binnenkomen belangrijke signalen voor onderwerpen waarop wellicht nadere actie nodig is.

4 Welke financiële middelen zijn er om de ICT-Agenda uit te voeren?

Er is geld nodig om alle activiteiten uit de ICT-Agenda uit te voeren. Welke algemene financiële middelen heeft de overheid om de ICT-Agenda uit te voeren? Op welke doelen richten deze middelen zich? En wat is de samenhang tussen de middelen?

4.1 De middelen

De overheid heeft verschillende middelen om de activiteiten uit de ICT-agenda uit te voeren. Hieronder vindt u daarvan een overzicht. Het gaat hierbij om algemene middelen; daarnaast is er ook geld gereserveerd op de verschillende departementale begrotingen.

Programma Implementatie ICT-Agenda

Via het Programma Implementatie ICT-Agenda (PRIMA) stelt het kabinet jaarlijks € 20 miljoen beschikbaar voor projecten die bijdragen aan het uitvoeren van de ICT-Agenda. Het geld is vooral bedoeld voor projecten die de publieke en semi-publieke ketens opnieuw inrichten. Daarbij worden zoveel mogelijk basisvoorzieningen van de eOverheid ingezet. Ook de ontwikkeling van nog ontbrekende basisvoorzieningen kan uit deze middelen worden gefinancierd.

Maatschappelijke sectoren & ICT

Het geld uit het actieprogramma Maatschappelijke sectoren & ICT (€ 80 miljoen in de periode 2005-2009) is bedoeld voor het opschalen van geslaagde lokale ICT-toepassingen die breder toegepast kunnen worden. Het gaat om projec-

ten over mobiliteit, onderwijs, veiligheid, zorg, jeugd en gezin en sterke wijken.

Het programma werkt met een rolling agenda. Dit betekent dat de maatschappelijke ontwikkelingen bepalen aan welke projecten geld wordt gegeven. Zo wordt er flexibel ingespeeld op actuele kansen en behoeften in de samenleving, de politiek, de technologie en de sectoren zelf.

Investeringsimpuls ICT in maatschappelijke domeinen

Ten slotte is er nog eens € 54 miljoen aan nieuwe middelen beschikbaar gesteld voor innovatie in maatschappelijke domeinen. De projecten die in aanmerking willen komen voor financiering uit deze middelen:

- nemen met behulp van ICT-toepassingen knelpunten weg in de maatschappelijke domeinen;
- verhogen de arbeidsproductiviteit in maatschappelijke sectoren;
- dragen bij aan het verlagen van de regeldruk en aan een betere elektronische dienstverlening van de overheid.

4.2 Koppeling van middelen aan activiteiten uit de ICT-Agenda

In het onderstaande schema staat uit welke financiële stimuleringsmiddelen geld beschikbaar komt voor het uitvoeren van de prioriteiten en acties uit de ICT-Agenda.

Doelen	Bron	PRIMA	Maatschappelijke sectoren & ICT	Maatschappelijke domeinen	Investeringsimpuls ICT in maatschappelijke domeinen
Prioriteit					
eVaardigheden		X			
Elektronische dienstverlening door de overheid		X			X
Interoperabiliteit en standaarden		X	X		
Innovatie in maatschappelijke domeinen		X	X		X
Diensteninnovatie en ICT		X			
Doelen					
ICT-Basis					
Betrouwbaarheid van ICT en werking van de markt		X			
Diensten van en aan MKB en consumenten		X			
Fundament van infrastructuur en ICT-onderzoek		X			

5 _ Hoe organiseren we het?

In de ICT-Agenda staan enorm veel acties. Hoe coördineert de overheid deze acties? Hoe werkt de overheid samen met de markt? En op welke manier controleert ze de voortgang van alle actiepunten?

5.1 Coördinatie binnen de overheid: hoe organiseren we het?

De overheid wil de overlegstructuur over ICT verder stroomlijnen. We kiezen hierbij voor een geleidelijke aanpassing, zodat niet overhaast overleggen met een nuttige functie worden stopgezet. In het in 2007 gepresenteerde beleidsprogramma van het kabinet komt ICT op verschillende plaatsen terug. Zowel bij maatschappelijke domeinen (pijler 2), als bij veiligheid, stabiliteit en respect (pijler 5) en de dienstverlenende overheid (pijler 6). Alle pijlers hebben een eigen besluitvormingscircuit. De ministeries van Economische Zaken (EZ) en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zullen het ICT-beleid voor pijlers 2 en 6 op elkaar afstemmen. In pijler 5 is met ingang van 2008 de regie op het ICT-beleid versterkt. De ministeries van EZ, BZK en Justitie overleggen in dit verband regelmatig om de activiteiten op elkaar af te stemmen.

5.2 Samenwerking met de markt: welke initiatieven zijn er?

Het Strategisch ICT-Overleg

Het Strategisch ICT-Overleg (SIO) is een vergadering van geselecteerde personen die werken in het bedrijfsleven, bij kennisinstellingen en bij de overheid. Zij denken op persoonlijke titel mee over het ICT-beleid en de invoering daarvan. Het SIO wordt gebruikt als klankbordgroep voor de uitvoering van de ICT-Agenda.

Regiegroep Dienstverlening en eOverheid

De Regiegroep Dienstverlening en eOverheid is een overleg waarin de verschillende overheden (rijk, gemeenten, provincies, waterschappen en de grote uitvoeringsorganisaties) elkaar informeren over de ontwikkeling van de elektronische overheid. De Regiegroep heeft als taak om de inhoudelijke coördinatie op het gebied van dienstverlening en eOverheid te verbeteren. Zij bewaakt de samenhang tussen de verschillende initiatieven op dit terrein.

Vermindering van regeldruk

In het plan *Regeldruk 2007-2011* geeft het kabinet aan dat het samen met ondernemers de regeldruk wil aanpakken. Het kabinet wil concrete

en merkbare oplossingen bedenken voor problemen die ondernemers zelf aandragen. ICT kan daarvoor nog vaker worden ingezet.

Samenwerking overheid - bedrijven

In 2007 hebben het ministerie van EZ en brancheorganisatie ICT Office een verklaring ondertekend. Het doel hiervan is een betere samenwerking tussen rijksoverheid en het ICT-bedrijfsleven. Zowel het bedrijfsleven als de overheid hebben namelijk belang bij een beter overleg over ICT-aanbestedingen door de overheid en het vaker inzetten van nieuwe technologie.

De samenwerking met bedrijven en andere partijen op het gebied van ICT is overigens niet nieuw. In de loop van de tijd zijn er talrijke initiatieven gestart waarin de overheid samen met bedrijven en soms ook andere instanties samenwerkt om ICT-toepassingen en innovatie te bevorderen. De overheid gaat deze initiatieven (de ICT-gremia) opnieuw bekijken. Ook beoordeelt zij hoe ICT-gerelateerd onderzoek in de toekomst het beste kan worden gecoördineerd.

5.3 Uitvoering en rapportage: hoe controleren we de voortgang?

Bij het uitvoeren van de ICT-acties zijn verschillende partijen betrokken. Het ministerie van EZ coördineert de ICT-Agenda als geheel en de acties die te maken hebben met de elektronische dienstverlening van de overheid aan bedrijven. Het ministerie van BZK coördineert acties die te maken hebben met de elektronische dienstverlening van de overheid aan de burger. Voor de overige acties uit de ICT-Agenda zijn de betrokken departementen zelf verantwoordelijk.

Het ministerie van EZ verzorgt, als coördinerend departement, in principe ieder jaar een voortgangsrapportage over de uitvoering van en eventuele aanvulling op de ICT-Agenda. Deze gaat naar de Tweede Kamer. In 2010 wordt een uitgebreider onderzoek uitgevoerd naar het behalen van de doelstellingen uit de ICT-Agenda. Op basis van de uitkomsten kan de ICT-Agenda op onderdelen worden bijgesteld of aangevuld.

■ Acties ICT-Agenda

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Voor de burger...

In de beleidsbrief over de implicaties van web 2.0 voor de overheid zal worden aangegeven hoe het kabinet wil omgaan met de mogelijkheden van web 2.0 in de relatie tussen overheid en burgers.	BZK	2008
De Waarschuwingsdienst, onderdeel van GovCert.nl, blijft burgers over actuele bedreigingen op internet informeren en geeft voorlichting over computerbeveiliging.	BZK	2008 e.v.
De regering zal experimenten uitvoeren met eParticipatie. eParticipatie is het toepassen van ICT-middelen om burgers te betrekken bij het vinden van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.	BZK	2008 e.v.
Er zal overleg met telecomaanhouders plaatsvinden over de transparantie van tariefplannen voor mobiele telefonie en over het vergemakkelijken van overstappen naar een andere internet-aanbieder.	EZ	2008
De Telecomwet zal worden aangepast waardoor de opzegtermijn voor consumenten van een telecomdienst na de initiële contractduur verkort wordt tot een maand.	EZ	2008
De naamsbekendheid van ConsuWijzer zal worden vergroot door middel van een Postbus51 campagne.	EZ	2008
Om laagdrempelige geschilbeslechting bij problemen met internetaanbieders te realiseren zal aansluiting bij Geschillencommissie Elektronische Diensten verplicht gesteld worden.	EZ	2008
Er wordt een verplicht 'bel-me-niet'-register ingesteld.	EZ	2008
Een nieuwe SMS-gedragscode wordt opgesteld om de kosten van 'gratis' SMS-diensten helder te krijgen voor de gebruiker.	EZ	2008
De bestaande voorlichtingcampagnes tegen cybercrime worden geïnventariseerd.	Jus	2008

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Binnen (de opvolger van) het programma Digibewust wordt onder meer gerichte voorlichting gegeven aan de partners in de veiligheidsketen: onder andere aan particuliere gebruikers, MKB en voor het onderwijs.	EZ	2008 e.v.
Er komt een uitvoeringsagenda eVaardigheden waarin duidelijkheid komt over hoe eVaardigheden zullen worden versterkt.	EZ, BZK, OCW	2008
Herijking van het ICT-veiligheidsbeleid heeft tot doel een goede regie op het domein van ICT-veiligheid te realiseren en te voorkomen dat overlap ontstaat of onderwerpen te weinig prioriteit krijgen.	EZ, BZK, Jus	2008 e.v.
In het programma <i>Veiligheid begint bij Voorkomen</i> wordt gewerkt aan het tot stand brengen van een veiligheidsketen ter voorkoming van criminaliteit op kleine en op grote schaal, waaronder cybercrime.	Jus, BZK, OCW, WWI, J&G	2008-2010
Het Digitaal KlantDossier, het virtuele klantdossier dat ontstaat als gevolg van het samenvoegen van de registraties van gemeenten, de CWI en het UWV, wordt doorontwikkeld.	SZW	2008 e.v.

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Voor bedrijven...

De Waarschuwingsdienst, onderdeel van GovCert.nl, blijft bedrijven over actuele bedreigingen op internet informeren en geeft voorlichting over computerbeveiliging.	BZK	2008 e.v.
De Broos van Erp prijs, een aanmoedigingsprijs voor succesvolle, startende MKB-ondernemers, zal worden voortgezet.	EZ	2008 e.v.
Het Forum en College Standaardisatie zullen de basislijst met open standaarden en het interoperabiliteitsraamwerk bijhouden en aanvullen.	EZ	2008 e.v.
Er zijn Innovatieprestatiecontracten en Innovatievouchers beschikbaar om digitale samenwerkingsprojecten te ondersteunen in het MKB.	EZ	2008 e.v.
Het programma <i>Nederland digitaal in verbinding</i> zal meer ICT-toepassing binnen het MKB en specifieke aandacht voor de kansen die digitale samenwerking biedt stimuleren.	EZ	2008-2010
Ter vermindering van regeldruk, de verbetering van de dienstverlening van de overheid en ruimte voor ondernemen wordt het programma <i>slim geregeld, goed verbonden</i> uitgevoerd.	EZ	2008-2011
Er wordt gestart met de ontwikkeling van een mogelijkheid om digitaal te kunnen aanbesteden vanuit de overheid: TenderNed.	EZ	2009 e.v.
Een programma ter bevordering van innovatie met ICT in dienstensectoren waarin Nederland internationaal voorop loopt wordt ontwikkeld.	EZ	2009 e.v.
Er zal een verbod op business-to-business spam worden ingesteld.	EZ	2008
De organisatie van het World Congress on Information Technology met als doel aan de internationale gemeenschap een etalage te bieden van de ICT mogelijkheden van Nederland.	EZ (met ICT-Office en Amsterdam)	2008-2010

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Het medegebruik van middelen van bedrijven voor identificatie en authenticiteit door de overheid wordt ontwikkeld.	EZ, BZK	2008
Het breder gebruiken van de digitale vrachtbrief leidt tot efficiënter samenwerken in logistieke keten.	V&W, EZ	2008
De Nationale Infrastructuur CyberCrime (NICC) zal worden voortgezet, na 2008 in een nog te bepalen vorm. NICC heeft als doel de bestrijding van cybercrime te verbeteren door partijen binnen en buiten de overheid die cybercrime bestrijden bij elkaar te brengen.	EZ, BZK, Justitie	2008 e.v.
Het programma Nationale Veiligheid en het project Bescherming Vitale Infrastructuur werken aan het bevorderen van de continuïteit van als vitaal geïdentificeerde ICT/telecomdienstverlening en het voorkomen van ICT/telecomverstoringen binnen de vitale sectoren.	EZ, BZK	2008 e.v.
In het programma <i>Veiligheid begint bij Voorkomen</i> wordt gewerkt aan het tot stand brengen van een veiligheidsketen ter voorkoming van criminaliteit op kleine en op grote schaal, waaronder cybercrime.	Jus, BZK, OCW, WWI, J&G	2008-2010

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Voor professionals en maatschappelijke organisaties...

Het gebruiksgedrag van consumenten op het snijvlak van energie en ICT zal in kaart worden gebracht.	EZ	2008-2009
Binnen (de opvolger van) het programma Digibewust wordt onder meer gerichte voorlichting gegeven aan de partners in de veiligheidsketen: onder andere aan particuliere gebruikers, MKB en voor het onderwijs.	EZ	2008 e.v.
De ontwikkeling van Smart Grids, waarbij de totstandkoming van een elektriciteitsnetwerk in Nederland welke gebruik maakt van een integratie van m.n. ICT-technieken (zoals sensoren, elektronische communicatie en controle technologieën) wordt gestimuleerd – zowel op regionaal als nationaal niveau.	EZ	2008 e.v.
Verkennen of opname van het onderwerp energie in het Actieprogramma Maatschappelijke Sectoren en ICT noodzakelijk is omdat zonder ingrijpen van de overheid kansen worden gemist om d.m.v. het gebruik van ICT energiegebruik te verminderen of te verduurzamen.	EZ	2008 e.v.
Instellen van een adviescommissie voor de inrichting van de coördinatiefunctie voor ICT-onderzoek en -innovatie vanaf 2009, incl. advies over de deelname van de overheid in diverse ICT-innovatie bevorderende gremia na 2009.	EZ, OCW	2008
Knelpunten in kaart brengen en opheffen bij totstandkoming van ICT-toepassingen in nieuwbouw. Toepassingen die het energieverbruik en energieaanbod specifiek op de wensen van de gebruiker kunnen afstemmen en zo de totale energievraag terugbrengen.	EZ, VROM	2008 e.v.
In de <i>Maatschappelijke innovatieagenda Onderwijs</i> , die momenteel wordt voorbereid, staan concrete voorstellen om door innovatie, ondernemerschap en interdepartementale samenwerking de belangrijkste uitdagingen in het onderwijs op te pakken. Deze innovatieagenda komt in de loop van 2008 beschikbaar.	OCW	2008 e.v.
De besluitvorming afronden over de wenselijkheid en financiële haalbaarheid van een 'supernode' in Amsterdam.	OCW, EZ	2008

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Bezien hoe samen met de stakeholders na 2008 de instandhouding van SURFnet als een <i>state of the art</i> netwerk kan worden gegarandeerd.	OCW, EZ	2008
Het mediawijsheid expertisecentrum zal veilig en verantwoord mediagebruik bevorderen bij met name de jeugd en hun sociale omgeving.	OCW, J&G	2008-2010
Het elektronisch leerdossier (ELD) wordt ingevoerd om een 'doorlopende leerlijn' en samenwerking met de jeugdzorg mogelijk te maken.	OCW	2012
De European Digital Library (EDL) wordt verder ontwikkeld.	OCW	2009-2012
Versterken en uitbouwen infrastructuur ten behoeve van Digitale collectie Nederland.	OCW	2009-2012
De reactie op het advies van de commissie-Van Velzen zal ingaan op de belangenafweging inzake behoud van een vooraanstaande positie op het terrein van netwerk- en computerinfrastructuur.	OCW, EZ	2008
Het programma digitale pioniers, waarmee kleine maatschappelijke organisaties met innovatieve internetprojecten worden ondersteund, wordt gecontinueerd.	OCW	2008-2012
De rol van de nieuwe media wordt versterkt doordat het virtueel platform een sectorinstituut nieuwe media wordt.	OCW	2009-2012
Het Elektronisch Patiëntendossier wordt gefaseerd landelijk ingevoerd zodat de gegevens van patiënten tijdig en eenduidig beschikbaar komen.	VWS	2008-2009
Uivoering van het innovatieprogramma zorg en preventie dat ondermeer inzet op het optimaal benutten van ICT-technologie.	VWS	2008-2012

Actie	departement	planning
-------	-------------	----------

Voor de interne processen van de overheid...

Door het gebruik van intelligent cameratoezicht, mobiele en draadloze applicaties in het veld en ontsluiting van locatiegebonden informatie kan veiligheidspersoneel effectiever optreden op straat, ontstaan minder vergissingen en verbetert de command & control.	BZK	2008-2009
Open standaarden voor veiligheidsproducten zullen worden bevorderd om ICT-diensten en –voorzieningen in de veiligheidssector beter te kunnen integreren.	BZK	2008-2009
Om de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te waarborgen komen er kaders voor de informatiehuishouding binnen de Rijksoverheid.	BZK, OCW	2008-2011
Er wordt een Actieprogramma betere dienstverlening opgezet en uitgevoerd om de verplichte basisinfrastructuur voor e-overheid op korte termijn te realiseren.	BZK en andere departementen	2008 e.v.
GOVCERT.NL ondersteunt overheidsorganisaties bij het voorkomen, detecteren, analyseren en oplossen van ICT-incidenten.	BZK	2008 e.v.
Er komt een nieuw handelsregister beschikbaar.	EZ	2008-2010
Elektronisch factureren: het streven is dat bedrijven hun facturen elektronisch aan de overheid kunnen zenden. In 2010 moeten 3,6 miljoen facturen (10% van totaal) elektronisch worden verstuurd.	EZ	2008-2010
In het kader van <i>Nederland open in verbinding</i> zal voor de Rijksoverheid, mede-overheden en (semi-)publieke sectoren gaan gelden dat bij de aanschaf van ICT-producten en -diensten het gebruik van open standaarden de norm is. Het gebruik van open-source-software wordt krachtig bevorderd.	EZ, BZK	2008-2011
Uitbreiding van het gebruik van de Suwinetvoorzieningen, ter bevordering van de samenwerking in de sector werk en inkomen.	SZW	2008 e.v.